

Beleid op speed

PETER MUYSHONDT

BELEID^{OP} SPEED

HOE DE
DRUGSOORLOG
ALLE ZIN VOOR REDE
VERSMOORT

Uitgeverij
**VRJ
DAG**

© 2017 – Peter Muyshondt & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Serge Baeken
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen
Auteursfoto: Etta Muyshondt

NUR 740, 751
ISBN 978 94 6001 594 6
D/2017/11.676/361

e-boek
ISBN 978 94 6001 609 7

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met
inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of
openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Woord vooraf	7
Inleiding – Kevin wil legionair worden	15
HOOFDSTUK 1	
Blinde strijder	19
HOOFDSTUK 2	
De Amerikaanse drugsoorlog – Borstgeklop en barslecht theater	29
HOOFDSTUK 3	
Pak ze bij hun kloten – Over politiecultuur en gespierd taalgebruik	41
HOOFDSTUK 4	
40 keer meer plantages – Het Belgisch drugsbeleid is geen hoogvlieger	59
HOOFDSTUK 5	
Het internationale slagveld	69
HOOFDSTUK 6	
Slechts 250 miljoen drugsgebruikers	83
HOOFDSTUK 7	
Pussy Riot in New York – Lang leve het activisme	101
HOOFDSTUK 8	
Alcohol en de superheiligen	119

HOOFDSTUK 9	
Chemicaliën, het internet en bruisend amusement	129
HOOFDSTUK 10	
Alle kinderen aan de drugs!	143
HOOFDSTUK 11	
Nog meer slecht theater	151
HOOFDSTUK 12	
Verslavingstheorie en ratten op speed	169
HOOFDSTUK 13	
Intermezzo in latex en leder	187
HOOFDSTUK 14	
Morrelen in de marge	193
HOOFDSTUK 15	
De drugsoorlog is een goudmijn voor criminelen – bedenkingen van een econoom	201
HOOFDSTUK 16	
Een snelle trip rond de wereld	211
HOOFDSTUK 17	
Klinkt het niet te mooi allemaal?	241
HOOFDSTUK 18	
Politieke onwil	249
HOOFDSTUK 19	
Het kan wel degelijk anders!	253
HOOFDSTUK 20	
Een menselijke justitie	273
Dankwoord	287

De ontembare smoes

Op het moment dat ik besluit dit boek te schrijven, stuurt mijn uitgever me een artikel met de intrigerende titel ‘de ontembare roes’. In het artikel kijken August de Loor en Marli Huijer, beiden deskundig in de materie, naar drugsgebruik door een filosofische bril.¹

‘In een menselijk bestaan is de roes belangrijk,’ zo schrijven de auteurs, ‘want als we ons alleen laten leiden door het apollinische principe, en de dionysische roes onmogelijk maken, dan geraken we verveeld.’

Apollo is de Olympische godheid die de oude Grieken de weg naar de beschaving wees. Hij vertegenwoordigt de ratio, terwijl Dionysos als god van de wijn de roes symboliseert. Nietzsche zette in zijn boek *De geboorte van de tragedie* beide godheden tegenover elkaar. De dionysische drift is chaotisch, losbandig en pessimistisch van aard. De apollinische drift daarentegen is rationeel, gematigd, geordend en optimistisch. De wisselwerking tussen beide driften kan een cultuur naar grote hoogten tillen.

Een samenleving heeft met andere woorden zowel orde als wanorde nodig. Mensen moeten kunnen ontsnappen aan de structuur. De roes biedt die uitweg, net zoals talrijke andere zaken. Als je dat aanvaardt, moet je ook aanvaarden dat er af en toe grenzen worden overschreden.

Eigenlijk aanvaarden we dat al decennialang. Alcoholvrije feestjes zijn eerder uitzonderlijk. Uitschuivers met alcoholgebruik worden doorgaans niet verketterd, maar zijn integendeel een blijk van ‘savoir

vivre'. Er wordt nostalgisch teruggeblikt op die 'zotte avond'. Die verdomde kater daags nadien is snel vergeten.

Het is anders wanneer het gaat over illegale drugs.

Volgens De Loor eist de illegale drugsgebruiker zijn recht op vrijheid op, zijn recht om de weg te mogen kwijtspelen, zijn recht om te vergeten, al is het maar even. De overheid moet dat niet verbieden, maar wel klaarstaan als de drugsgebruiker zijn grens overschrijdt. 'Maar legalisering is daar niet voor nodig,' zo zeggen beide auteurs.

Legalisering is een term die in dit boek vaker gebruikt zal worden. Verwar het niet met wettelijke regeling: legalisering gaat vooraf aan wettelijke regeling. Het is een proces waarbij iets dat illegaal is, legaal wordt gemaakt. Wettelijke regulering is het eindproduct van dat proces en verwijst naar een geheel van regels dat het product of het gedrag in kwestie beheerst². Ongetwijfeld zullen sommigen legaliseren zonder meer begrijpen als 'alle drugs zijn plots voor iedereen beschikbaar'. Dat klopt natuurlijk niet. Het is een langzaam proces waarbij middelen uit de illegaliteit worden gehaald en als gevolg daarvan gecontroleerd kunnen worden door de overheid. Vergelijk het met medicijnen. Die worden gecontroleerd en moeten voldoen aan strenge kwaliteitsnormen. Ze worden enkel verspreid via specifieke verkooppunten, namelijk de apothekers. Niet alle medicijnen zijn vrij verkrijgbaar aan de balie. Voor sommige heb je een doktersvoorschrift nodig.

Decriminalisering is nog zo'n term die vaak gebruikt wordt. Dat is de opheffing van de strafbaarstelling van bepaald gedrag. In België beweert men al eens dat cannabis hier de facto gedecriminaliseerd is. Dat is inderdaad zo. Voor het bezit van drie gram cannabis of één vrouwelijke plant word je niet meer gestraft, maar dat wil niet zeggen dat het toegelaten is³. Volgens de wet blijft alle bezit van cannabis strafbaar. Krijg het maar eens uitgelegd.

In het debat rond middelengebruik mis ik heel vaak gefundeerde argumenten. Het is een debat dat drijft op de holle slogans, oorlogstaal en epische overdrijvingen. Het is een discours doorspekt met morele stigma's met nauwelijks verholen religieuze ondertoon. Het wordt politiek gerecupereerd en gehanteerd, want niets zo handig om groot leiderschap te tonen als krachtdadig de strijd aan te binden met het grote kwaad, de illegale drugs. In feite klopt zelfs dat niet. Het is

geen strijd tegen drugs. Het is een strijd tegen een bepaalde groep van mensen. Niets meer, niets minder.

In dit boek neem ik u mee op de vreemde tocht die mijn gedachten hebben gemaakt. De echte start van de tocht is de beslissing om een boek te schrijven over twee broers. In *Broers waren we* vertelde ik het verhaal van twee broers, waarvan ik er één ben. De andere is gestorven aan een overdosis heroïne, cocaïne, medicijnen en alcohol. Ik was de goeie, hij de slechte. Of omgekeerd.

Een aaneenschakeling van ontmoetingen – alles heeft een reden – heeft mijn denken over deze problematiek beïnvloed. Die ontmoetingen, met stuk voor stuk bijzonder interessante mensen, hebben mijn voorzichtige vragen over het gevoerde drugsbeleid robuuster gemaakt en de antwoorden gevoed met argumenten. Het werd me langzaam duidelijk dat we grondig verkeerd bezig zijn. Het was frappant om te zien hoe belangrijke wetenschappelijke onderzoeken zonder verpinken opzijgeschoven werden wanneer ze niet in het kraam van de voorvechters van het verbod te pas kwamen. Logisch redeneren moest wijken voor behoudsgezindheid en ideologie. Ik zag hoe niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en ander 'links tuig' systematisch uit het debat werden geweerd. Ze worden gemakshalve als 'niet ernstig' weggezet en afgeschilderd als onbetrouwbare gesprekspartners die enkel het eigen drugsgebruik willen veiligstellen. Ze weten nochtans meer dan wie ook waarover het echt gaat.

Dan komt plots de vraag van de *Transform Drug Policy Foundation*, nog zo'n ngo, of ik mee actie wil gaan voeren in New York. Ik stond aan de barricades voor het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York. Als broer van een dode junk. Als hoofdcommissaris van politie.

Op een druilerige dag in Amsterdam kom ik een eerste keer in contact met Annie Machon, een internationale activiste die de wereld rondreist om lezingen te geven over thema's die de goegemeente vaak als controversieel beschouwt. Ze verdedigt het recht op privacy en klaagt de juridisch zwakke positie van klokkenluiders aan. Ze heeft contact met Edward Snowden en ze pleit voor legalisering van alle drugs. We hebben die dag afgesproken om het te hebben over LEAP, wat staat voor 'Law Enforcement Against Prohibition'. Later zou LEAP een andere lading gaan dekken, maar toen nog niet. Het is een eerste

aftastend gesprek en ik voel er nog niets voor om me publiekelijk uit te spreken voor legalisering en voor een wettelijke regeling van alle middelengebruik. Ik beeld me de reacties al in. Ik heb ambities om korpschef te worden in een lokale politiezone en ingaan tegen een beleid waar menig politieman en procureur des Konings adept van is, is professionele zelfmoord.

Een dik jaar later sta ik in alle media, onder welluidende koppen als 'hoofdcommissaris spreekt zich uit tegen de *war on drugs*' en kom ik live op Canvas in *De Afspraak*, een duidingsprogramma van de nieuwsdienst van de openbare omroep.

Dit boek gaat dus ook over radicalisering. Over hoe een sluimerende en in het achterhoofd verdrukte mening op relatief korte termijn op het voorplan komt te staan en over hoe ik de moed heb verzameld om dat idee ook wereldwijd te delen. Wees gerust, het is een vreedzame radicalisering. Er is nog geen reden om me voortaan in de gaten te houden. Ik neem geen drugs en ik deal niet. Ik heb geen plantage of chemisch labo. Ik heb enkel een mening en een dode broer. En sinds kort ook tal van medestanders die ik van haar noch pluimen ken.

Dat het debat rond drugs gevoerd wordt, is zeker. Maar het wordt niet volledig gevoerd. Het wordt politiek correct gevoerd. Noam Chomsky, Amerikaanse dissident, beschrijft dit soort debatten (hij heeft het eigenlijk over subtiele censuur) als volgt: 'De slimme manier om mensen passief en gehoorzaam te houden is door het spectrum van aanvaardbare opinies strikt te limiteren, maar binnen dat spectrum een levendig debat toe te laten.'⁴ Ook het drugsdebat wordt binnen een dergelijk spectrum gevoerd.

In 2003, toen de *war on drugs* in Amerika nog volop woedde, zei de Amerikaanse onderzoeker en voormalige politiechef Joseph McNamara daarover in *De Standaard*: 'Iedereen die zijn bedenkingen over de *war on drugs* uitspreekt, wordt op de een of andere manier geïntimideerd. Want dan ben je soft on drugs. De groepen die bij deze oorlog het meeste belang hebben, zijn de drugskartels en het hele law enforcement-apparaat, de politie, de *Drug Enforcement Administration* (DEA), maar ook de deels geprivatiseerde gevangenissen en alle mogelijke toeleveringsbedrijven.'⁵

Inderdaad, ik ben zelf politiechef en durf gerust te beweren dat de strijd tegen drugs voor politie een dankbare taak is. Niet enkel is het relatief gemakkelijk politiewerk, belangrijker is de immense *return on investment*. Hoe meer vaststellingen je doet, hoe groter je geregistreerde probleem wordt en dat is het gedoodverfde argument om meer middelen te vragen aan je overheid. En laat ons daar dan het kerntakendebat tegenover plaatsen, waarbij verschillende politiechefs aanhoudend taken proberen af te stoten naar andere sectoren. Hoe vaak heb ik me al niet druk gemaakt over leidinggevenden die zich de vraag stellen: 'Is dit wel een taak voor politie?' Doorgaans gaat het dan over zachtere taken, zoals preventiewerk of interdisciplinaire samenwerking met hulpverlening. Nog nooit heb ik één leidinggevende de vraag horen stellen of de jacht op drugsgebruikers een politietaak is. Nochtans is middelengebruik – voor zover het in de privésfeer plaatsvindt én geen derde partijen schade berokkent – een individuele verantwoordelijkheid die de openbare orde niet schaadt.

Binnen de politie lopen er heel wat zelfbenoemde experten rond. Ze kennen het lijstje met verboden producten uit het hoofd en pleiten aanhoudend voor een uitbreiding ervan. Spijtig genoeg eindigt hun expertise ook daar. Er valt nochtans veel meer te weten over roesmiddelengebruik dan het lijstje met verboden producten.

Een menselijk drugsbeleid, geënt op gezondheid en schadebeperking (*harm reduction*), vereist een langetermijnvisie. Daarom is het belangrijk om vooruitstrevende ideeën in de markt te zetten en duidelijke keuzes te maken, met op de achtergrond een utopische horizon. Die horizon is een samenleving waar middelengebruik een plaats heeft gekregen en waar gezondheid en schadebeperking de uitgangspunten zijn. Het wringt om te stellen dat legalisering daarvoor essentieel is. Maar zonder legalisering is wettelijke en wettige regeling gewoon niet mogelijk. Een zwarte markt kan je niet regelen.

De kortetermijnpolitiek zou wel al enkele maatregelen kunnen nemen die het menselijk lijden wat verlichten. Drugsgebruik kan leiden tot lijden. Het huidige drugsbeleid doet daar nog een schepje bovenop door de sukkelaars die betrappt worden op drugsbezit als criminelen te bestempelen en hun toekomst te ondermijnen. Kortom, als een overheid instaat voor het welzijn van haar rechtsonderhorigen, dan zou ze er in de eerste plaats voor moeten zorgen dat de cri-

minalisering van drugsgebruikers eindigt. Zo kan er binnen het huidige internationale kader alvast werk gemaakt worden van een betere begeleiding van gebruikers en hun omgeving.

Een internationaal verdragskader betekent ook dat de strijd internationaal gevoerd moet worden. Nochtans is internationale actie niet zo evident meer. Zo stellen Thomas Decreus en Christophe Callewaert in hun boek *Dit is morgen* dat het internationalisme explodeerde in de jaren zestig en zeventig, onder meer onder invloed van de burgerrechtenbeweging in de Verenigde Staten en de apartheid in Zuid-Afrika, maar ook door bijvoorbeeld de oorlog in Vietnam.⁶ Die oorlog heeft een ingrijpende impact gehad op het huidige drugsbeleid, zoals ik later zal toelichten. Ook in Nederland groeide het aantal comités en actiegroepen gestaag begin jaren tachtig. Toch moeten we nu vaststellen dat er – ondanks de globalisering – nog weinig overschiet van dat internationalisme.

In april 2016 heb ik actie gevoerd in een internationale context. Veel internationaler dan de Verenigde Naties kan het niet worden. Ik heb er moeten ondervinden dat – in tegenstelling tot wat ik had gedacht en gehoopt – de rol van het middenveld onbeduidend was in de besluitvorming. De teksten die gestemd zouden worden, waren namelijk al geschreven en elk ter plaatse gevoerd debat was louter decoratief.

Decreus en Callewaert stellen het duidelijk. Om beleid op internationaal niveau te beïnvloeden zijn nieuwe duurzame structuren nodig die, in combinatie met internationale netwerken en denktanks, onderzoekscentra en media, het verschil kunnen maken. In die netwerken moeten zich kunstenaars, activisten, politici en gewone burgers inschrijven. En nu dus ook een politiemans uit België.

De drugsproblematiek is zo universeel en ze raakt zoveel domeinen aan dat internationale actie noodzakelijk is. De gevestigde waarden en instellingen hangen vast aan een retoriek die ondertussen al decennia lang wordt herkauwd en ze kunnen niet anders dan het debat binnen het hen opgelegde spectrum te voeren.

Sommigen zullen beweren dat dit boek een pamflet is. Niet omdat het zich bedient van onwaarheden en gratuite slogans, zoals vaak het geval is in politieke pamfletten, maar wel omdat elk document, elke visietekst, elk boek dat afwijkt van de ideeën die de gestelde lichamen

over dit onderwerp hebben, als pamflet wordt afgedaan. Enkel voorstanders van het behoud zijn blijkbaar in staat het beleid te evalueren.

Ik hoop dat dit boek u mag inspireren om anders te kijken naar roesmiddelen en hun gebruik. Als ik erin slaag u slechts gedurende een fractie van een seconde anders te doen nadenken over het huidige drugsbeleid, dan beschouw ik mijn missie als geslaagd. U hoeft het daarom niet met me eens te zijn.

Als u toch nog wat motivatie nodig heeft om de volgende pagina om te draaien, weet dan één ding: zo goed als alles wat u denkt te weten over drugs, is fout.

Veel leesplezier.

Peter Muyshondt

Inleiding

Kevin wil legionair worden

Het was lang geleden dat ik nog iets van Kevin had gehoord. Hij was van mijn radar verdwenen en ik had zelf geen moeite meer gedaan om hem te vinden. Zo gaat dat in het contact met drugsverslaafden. Dat heb ik in de loop der jaren geleerd. Het is niet dat je elkaar bewust begint te mijden, het gebeurt. Telkens opnieuw. Ik had intussen al vier gsm-nummers van Kevin. Toen Tessa me zei dat Kevin op zoek was naar me, kreeg ik een vijfde. Dat is niet zo gek. Gsm's worden verpatst of afgepakt, nieuwe nummers worden sneller aangeschaft dan proper ondergoed.

Tessa Windelinckx is Vlaamse Spuitenruilcoördinator en actief bij Plug-INN, een deelwerking van Free Clinic. Free Clinic vzw is een hulpverleningsorganisatie die zich al meer dan 35 jaar voornamelijk richt op personen die worstelen met een ernstige afhankelijkheid van illegale middelen. Het centrum werkt ambulante en is het meest laagdrempelige in haar soort. Althans in Antwerpen. Toen ik nog politiechef in Antwerpen-Noord was, ben ik samen met directeur Tino Ruyters naar heel wat buurtvergaderingen gegaan om te weerleggen dat de aanwezigheid van Free Clinic junkies aanzoog.

Plug-INN wil vooral jongeren bereiken die zich mogelijk in risicosituaties bevinden en die moeilijk bij de bestaande hulpverlening geraken. Plug-INN geeft hen no-nonsense-informatie, maar ook de mogelijkheid om een dokter te bezoeken.⁷

Ik bel naar het nieuwe nummer van Kevin. Geen antwoord. Door gaans probeer ik zeven keer iemand te bellen vooraleer er de brui aan te geven. Maar plots verschijnt het nummer van een vaste lijn op mijn smartphone. Kevin. Zonder omwegen, zonder smalltalk, vraagt hij of hij me kan ontmoeten. Recht op het doel af. Daar hou ik van.

Ik had Kevin enkele maanden eerder bij Plug-INN leren kennen, aan de vooravond van het ontstaan van onze klimclub Urban Wolf vzw. Met die club willen we jongvolwassenen die kampen met een verslaving leren klimmen. Letterlijk en figuurlijk. In de klimsport speelt achtergrond en sociale status geen rol. Wat telt, is dat jij en ik samen de volgende route *toppen*. Samenwerking is van groot belang. Simpel, maar heel leuk. Het is een vrij cleane omgeving en misschien puren jongeren er wel kracht uit om uit de dopewereld te klimmen. Het woord 'clean' is trouwens te mijden. Drugsgebruikers zijn niet vuil. Nuchter is een beter woord.

Het plan om een klimclub op te richten, spookte al langer door mijn hoofd, maar kreeg pas echt vorm in de tweede helft van 2015. Ik had Tessa om advies gevraagd en ze stelde me voor om tijdens de openingsuren naar Plug-INN te komen.

Kevin en een jong koppel, waarvan ik me de namen niet meer herinner, wilden wel luisteren naar wat ik te vertellen had. Kevin werd wild enthousiast. Hij wou naar het vreemdelingenlegioen en zag het klimmen als een goede voorbereiding. Ook het koppeltje toonde veel interesse. We wisselden telefoonnummers uit en ik stelde voor om de volgende avond af te spreken. Het ijzer smeden als het heet is. Kevin kwam opdagen. Ik heb het koppel nog een paar keer gebeld, maar er nooit meer iets van gehoord.

Ik wijdde Kevin in in het boulderen. Boulderen is een discipline waarbij de hoogtes beperkt blijven en de routes vooral technisch en fysiek behoorlijk zwaar kunnen zijn. Je kunt het vergelijken met het sprintnummer in de atletiek. Bij het boulderen wordt geen gebruik gemaakt van touwen of harnas. De eventuele val wordt gebroken door matten. Kevin was er helemaal door gebeten.

'Die gele route heb ik bijna kunnen klimmen, Peter,' zei hij toen ik hem afzette aan zijn appartement in de Rotterdamstraat in Antwerpen-Noord. 'Volgende keer probeer ik die meteen opnieuw. Ik ga dat kunnen.'

Zo vastberaden als hij klonk, zo hard glunderde hij. De week erop wachtte ik hem op aan het Sint-Jansplein. We zouden die gele route toppen. Ik heb zeven keer gebeld.

Maanden later belt hij me dus weer op. Ik hoor dat hij er slecht aan toe is en besluit om diezelfde avond tijd voor hem vrij te maken.

'Niet loslaten, of hij is weer weg,' denk ik bij mezelf. We spreken af om negen uur aan de bibliotheek op het De Coninckplein.

Kevin staat scherp. Hij is erg vermagerd.

'Zeven kilo,' zegt hij met bedrukt gezicht. 'Om binnen te mogen bij de legionairs, moet je sterk zijn.'

Hij is ongelooflijk nerveus. Ik heb niet de indruk dat hij is afgevalen door het sporten.

'Waar kom je vandaan?' vraag ik hem lachend. 'Ik zag je daarnet in de Rotterdamstraat, maar nu kom je van de andere kant.'

Mijn lach ontspant hem enigszins. 'Ik ben nog een boodschap gaan doen aan het Stadspark,' antwoordt hij ontwijkend. Ik blijf natuurlijk een flik. 'Ik ben nog wat joints gaan kopen,' zegt hij uiteindelijk. Ik geloof er geen barst van, maar laat het zo.

We duiken een café in en ik trakteer hem op een bruine Leffe. Na enkele slokken steekt hij van wal. Kevins collectieve schuldenregeling is herroepen en hij is ongerust. Zijn uitleg is warrig en ik begrijp er niet veel van. Wellicht krijg ik niet alle informatie, maar dat is niet erg. Ik raad hem aan om zo snel mogelijk met Plug-INN naar een oplossing te zoeken.

Terwijl hij zijn Leffe naar binnen werkt en doordat hij over zijn uitzichtloze situatie, vraag ik me af hoe een fijne kerel van vierentwintig zo ver kan afglijden. Het is een gevoelig onderwerp en ik weet dat niet iedereen er even happig op is om erover te praten. Zeker niet met politiemensen, ook al zijn ze in burger. Maar ik vraag het toch. Tot mijn verbazing doet Kevin zijn verhaal.

Twee weken na zijn geboorte stierf zijn moeder aan de gevolgen van kanker. Zijn biologische vader wilde niet voor hem zorgen en Kevin werd opgevangen door een man wiens achternaam hij nu nog draagt. Van die naam wil hij af, want die man heeft weinig goeds voor hem gedaan. Kevin werd geslagen met de broeksriem en moest vanaf zijn vier jaar op internaat, waar hij zijn hele schoolloopbaan heeft doorgebracht. In het weekend mocht hij naar huis, maar zijn pleegvader en diens alcoholverslaafde partner boden hem niet bepaald een warm nest. Een conflict werd niet uitgepraat, het werd eruit gemept. Op zijn achttiende mocht hij niet meer binnen en drie maanden voor hij zou afstuderen, is hij weggelopen van school.

Hoofdstuk 1

Blinde strijder

Kevin trok naar de Ardennen, waar hij in een tent in een bos woonde. ‘Een mooie tijd,’ zegt hij daarover. ‘Ik alleen in de natuur. Maar wel heel koud.’

Na de Ardennen zwierf hij dakloos rond in Brugge, Lokeren en Gent. Twee jaar geleden belandde hij in Antwerpen.

Nadat hij van school was weggelopen, kwam hij voor het eerst in aanraking met drugs. ‘Eerst cannabis, maar al snel volgden speed en cocaïne. Nu rook ik crack. Heroïne gebruik ik niet.’ De crack lijkt me een meer aannemelijke verklaring voor zijn gewichtsverlies.

‘Ik voel me zwak,’ zegt hij. Ik ga ervan uit dat hij zich mentaal niet weerbaar voelt, maar hij bedoelt het letterlijk.

‘Ik ben twee dagen in mijn eigen appartement gegijzeld door een Algerijn met een mes. Twee dagen! Die gast heeft alles van me afgepakt.’

Ook dat nog. Dan heb je al niets, wordt het nog van je afgenomen. Hoe raak je daaruit? Alsof hij mijn gedachten kan lezen, zegt hij: ‘Onlangs kreeg ik van een paar Surinamers het aanbod om enkele kilo’s te gaan ophalen.’

Ik trek een wenkbrauw op, maar hij stelt me meteen gerust.

‘Ik heb geweigerd hoor. Voor die vijftienduizend euro zet ik mijn vrijheid niet op het spel.’

Het moet een verleidelijk aanbod geweest zijn. Vijftienduizend euro is een smak geld. Het getuigt van karakter dat hij daar niet is op ingegaan. Dan slaat de toon om.

‘Ik ben eenzaam, Peter.’

Van de zweem van vechtlust die hij net nog toonde, is niets meer te bespeuren.

‘Ik heb niemand en wil hier weg. Wat heb ik verkeerd gedaan? Waarom wil mijn vader mij niet zien? Ik heb geen familie,’ zucht hij. ‘Niemand. Geen nonkels, tantes, broers of zussen. Niks. Ik ben helemaal alleen.’

Kevin kijkt wat voor zich uit.

‘Ik kan niet meer huilen, ik ben helemaal koud vanbinnen,’ fluistert hij zo stil dat ik het nauwelijks kan horen. ‘Ik wil hier niet meer leven.’

Net voor ik afscheid neem van Kevin, vraagt hij me om geld. Dat doen ze allemaal.

Toen ik in 1990 aan mijn opleiding begon, maakte de rijkswacht nog deel uit van het leger. In 1995 ben ik afgestudeerd als officier van de rijkswacht. Met de politiehervorming van 2001 werden alle korpsen van de gemeentepolitie, de gerechtelijke politie bij de parketten en de rijkswacht samengevoegd.

Ik was nog niet zo lang aangesteld als tweede commandant van de bewakings- en opsporingsbrigade (BOB) van Antwerpen toen mijn chef met vakantie ging. Dat was in 1996. Ik stond er enkele weken alleen voor en moest de lopende operaties coördineren en opvolgen.

Op korte tijd werd ik ingewijd in de wereld van de tactische recherche, de bijzondere opsporingsmethoden en de informantenwerking. Niet zelden behandelden we dossiers van internationale drugshandel. De aanwezigheid van een wereldhaven had daar natuurlijk iets mee te maken. In die tijd was er trouwens nog geen duidelijke wetgeving over heimelijk politiewerk. Observaties, inijkoperaties en undercoverwerk werden vaag geregeld door een ministeriële omzendbrief. Het vroeg bij momenten spitsvondigheid om verdachten te kunnen klissen. Advocaten die zuiver op de procedure speelden, verdienden veel geld door provocatie door politie te bepleiten. Informanten gaven ons tips over nakende deals, undercoveragenten infiltrerden en arrestaties volgden. Grensoverschrijdende drugstransporten werden onder observatie geplaatst om de afnemers te kunnen identificeren en te arresteren. We wisselden informatie uit met buitenlandse recherchediensten en legden internationale netwerken bloot. Afrekeningen hoorden er ook bij. Het gebeurde dat een loyale informant een tijdje verdween om te bekomen van het ferm pak slaag dat hij had gekregen voor zijn dubbele rol. Informanten zijn geen heilige boon-

tjes. Ze zitten zelf in de business en verlinken concurrerende spelers. Of ze willen iemand een hak zetten.

Na de BOB werd ik leidinggevende van het peloton Protectie, Observatie, Steun en Arrestatie (POSA), onderdeel van het speciaal interventie-eskadron (SIE of ook de groep Diane genoemd in die tijd). Onze job bestond erin om op verzoek van rechteamteams observaties en risicovolle arrestaties uit te voeren. Opnieuw ging de helft van ons werk uit naar operaties in het criminele drugsmilieu.

Ik dacht niet na over wat we deden. We deden het gewoon en we deden het graag. Het was leuk en spannend werk. Drugsdealers oppakken. De maatschappij beter maken. Beschermen tegen verslavende vuiligheid en onverantwoorde klootzakken die er grof geld aan verdienen.

Ik heb verschillende politiemensen weten overstappen naar de andere kant. Trouwe collega's die om de een of andere reden snel geld nodig hadden, gingen voor de bijl. Eén van de rijkswachters die me begeleidden tijdens mijn allereerste stage in de havenbrigade, heb ik later nog opgepakt met een sportzak vol coke. Mijn eerste tuchtdossier betrof een doorgewinterde onderzoeker die hand-en-spandiensten had verleend aan een Nederlandse drugsorganisatie.

Toen ik op de nationale luchthaven werkte, leerde ik het fenomeen van de 'slikkers' kennen: reizigers die hun eigen lichaam gebruiken om drugs te smokkelen. Levensgevaarlijk. De drugs worden in kleine capsules doorgeslikt en nadien terug uitgescheten. Als er één capsule onderweg scheurt, sterft de drager ervan onmiddellijk. Als we een vermoeden hadden, werd de man of vrouw naar het ziekenhuis gebracht. Een röntgenfoto gaf aan of er zich daadwerkelijk drugs in het lichaam bevonden. Zo ja, kreeg de smokkelaar een laxeremiddel en mocht hij of zij onder bewaking plaatsnemen op een toilet. Doorspoelen mocht niet. De drugs moesten in beslag genomen worden.

Toen ik nog later bij de lokale politie begon te werken, kwam ik vooral in contact met kleine straatdealers, heroïnehoertjes en problematische drugsgebruikers die hun ziel verkochten voor wat 'bruine' (heroïne) of 'witte' (cocaïne).

Ik heb de drugsoorlog gestreden vanop de eerste lijn. En ik doe het nog steeds, maar met veel minder enthousiasme.

Vanaf mijn vijftiende ben ik opgeleid als soldaat, eerst aan de Koninklijke Cadettenschool, een elitaire militaire middelbare school, later aan de Koninklijke Militaire School. Ik heb heel wat vlaggen-groeten, parades en driloefeningen achter de kiezen. Een deel van mijn schoolvakanties bracht ik door in camouflagekledij op militaire domeinen. Daarna kreeg ik nog een doorgedreven opleiding bij de speciale eenheden. En dan stierf mijn broer aan die vermaledijde drugs. De vijand raakte me in mijn intiemste kring.

Los zand

Dat bracht me aan het wankelen. De twijfel sijpelde binnen. Een mens zou vermoeden dat ik nog heviger het gevoerde drugsbeleid zou gaan verdedigen. Die smeerlapperij had tenslotte mijn broer kapot gemaakt! Maar dat kon ik niet. Het werd me duidelijk dat het beleid er niet in geslaagd was mijn broer te redden. Ik begon vragen te stellen. Waar komt dat beleid vandaan? Wie heeft dat uitgetekend en doorgevoerd? Wat wil dit beleid eigenlijk echt bereiken en hoe worden de resultaten ervan afgemeten?

Ik had zoveel vragen, maar kreeg geen enkel zinnig antwoord. De standaardreactie was: 'De wet verbiedt drugs en drugs zijn slecht. Eéns je ermee begint, hang je eraan vast. Kijk maar naar je broer Tom.'

In 2015 zocht ik contact met *Transform Drug Policy Foundation*, een Brits-Mexicaanse ngo die al jaren pleit voor een ander drugsbeleid, waarbij drugs op wettelijke basis zou gereguleerd worden. Hun verhaal snijdt hout. Niet dat ik het allemaal vlot doorslikte. Dat heeft tijd gevraagd. Jarenlange indoctrinatie laat zich niet zomaar wegdrucken. Stap voor stap las ik meer over de drugsoorlog en de mechanismen die erachter schuilgaan. Het werd me hoe langer hoe duidelijker dat het anders moet én kan. Jane Slater, bedenker van de campagne *Anyone's Child*, waarbij familieleden van overleden drugsgebruikers zich uitspreken tegen de drugsoorlog, en verbonden aan Transform, nodigde me uit om mee actie te gaan voeren voor een ander drugsbeleid in New York. In het Museum of Drug Policy, een pop-up museum dat ter gelegenheid van de *United Nations General Assembly Special Session on Drugs 2016* (UNGASS) werd georganiseerd in een